

СУЧАСНІ УРЯДОВІ ІНІЦІАТИВИ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ ОСВІТИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Постановка проблеми. Починаючи з 2011 року, система професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів Великої Британії характеризується підвищеною увагою суспільства. Коаліційний уряд Британії зробив багато для розбудови системи, яка, як добре зрозуміло, є «академічною» колегою фундаментальної освіти, і водночас для вирішення низки проблем, спрямованих на створення майбутніх робочих місць.

Довготривалою проблемою в цій країні є ряд застарілих соціальних відносин до поняття професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів. Їх то розглядають, то відкладають декілька поколінь політиків поспіль, але все ж таки необхідність вдосконалення якості професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів на сьогодні є назрілою проблемою Великої Британії. В першу чергу, це викликано бажанням підвищити популярність цих напрямів освіти серед населення.

Багато хто з урядовців та науковців країни стверджує, що в основному даний час характеризується забезпеченням вищої професійної освіти високої якості. Але викладачі, які працюють у цій сфері, часто говорять про необхідність дослідження такого поняття, що визначено як «подвійний» професіоналізм, тобто забезпечення відповідними предметними знаннями та знаннями педагогіки в професійному контексті. Багато тисяч викладачів, які працюють у сфері підвищення кваліфікації, кожного дня надають високопрофесійні знання, а в багатьох випадках відновлюють ентузіазм тих, хто зазнав невдачі у шкільній системі.

У прагненні підтримати розвиток сфери професійної освіти вчителів уряд провів безліч ініціатив протягом останніх трьох років: введено нові програми, такі, як стажування; створено нові типи навчальних установ, такі, як вищі технічні коледжі (university technical colleges); переглянуто і «зміцнено» кваліфікаційні авторитарні системи (qualification regimes). Багато дебатів відбулося про способи фінансування та активнішу участь роботодавців. Ofsted і уряд прийняли та ввели нові підходи та заходи для оцінювання освітнього рівня, що забезпечується професійною освітою та підвищенням кваліфікації вчителів.

Поряд зі всіма цими практичними змінами робота над двома стратегічними напрямками дає зрозуміти про довгостроковий підхід до майбутнього системи професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів: створення Комісії з професійного викладання та навчання (CAVTL – The Commission on Adult Vocational Teaching and Learning) під головуванням Франка Маклафліна (Frank McLoughlin) (2013 р.) та встановлення нової основи для реформування професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів [2].

У той же час створення нової організації в секторі професійної освіти – Фонд освіти та підготовки (the Education and Training Foundation) обумовлене підтримкою та встановленням вдосконаленої системи професійно-технічної освіти, ключовою темою роботи якої визначено професіоналізм працівників, які здатні до саморефлексії та постійного самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійну освіту та підвищення кваліфікації педагогів розглядали багато вітчизняних і зарубіжних науковців: Н. В. Абашкіна, Л. П. Пуховська, Ф. Маклафлін (Frank McLoughlin) (професійна освіта), П. Муллінс (Paul Mullins) (освіта дорослих), І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, Л. Хайвард-Сміс (Lynsi Hayward-Smith), Дж. Келлі (Jean Kelly) (неперервна професійна освіта), В. В. Олійник, О. П. Омельченко, Н. В. Мукан, Дж. Вінсон (Joe Vinson) (підвищення

кваліфікації вчителів). Проте необхідно зазначити, що питання стратегій розвитку професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів Великої Британії є недостатньо вивченими.

Ціллю дослідження є визначення факторів становлення професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів Великої Британії на сучасному етапі. Завданнями наукової публікації є: аналіз сучасних урядових ініціатив щодо професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів у системі освіти Великої Британії.

Виклад основного матеріалу. Починаючи з 2011 року, уряд Великої Британії визначив три надзвичайно потужні організації для здійснення проектного дослідження галузі професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів, викладачів, тьюторів, лекторів, допоміжного персоналу. Це Група 157 (the 157 Group), Інститут навчання (the Institute for Learning – IfL) та Інститут освіти (the Institute of Education – IOE), які впродовж того ж року опублікували свій перший огляд провідних навчальних закладів, що забезпечують професійну освіту та підвищення кваліфікації вчителів, який призвів до великого зацікавлення суспільства та уряду до цього сектору освіти [1; 2].

Впродовж трьох років ними було опубліковано чотири огляди спільних зусиль у секторі професійної освіти та підвищення кваліфікації. До заходів та видів діяльності цього проекту було залучено викладачів та студентів з більш ніж 50 різних установ та керівників багатьох різнотипових навчальних закладів. Завданням оглядів була спроба аналізу роботи багатьох закладів професійної освіти по всій Англії. Зокрема, інтерес для нас становило питання впливу професійної освіти та підвищення кваліфікації на рівень навчання і виявлення очікувань щодо рівня професійності вчителів, викладачів, лекторів. На сьогодні Інститут навчання припинив свою діяльність та передав свої повноваження Фонду освіти та підготовки.

Перспективи розвитку сектору підвищення кваліфікації та професійної освіти, визначені результатами оглядів, вказують на пріоритетність розвитку та реорганізації сектору підвищення кваліфікації та професійної освіти. Зокрема перший семінар (лютий 2012 р.) присвячено дослідженню способів та методів підтримки організації професійної освіти та підвищення кваліфікації викладачів та тьюторів для покращення результатів навчання учня. Центральним питанням цього етапу дослідження було визначення найкращої системи заохочення вчителів і тьюторів до підвищення власного рівня професійного майстерності, для досягнення відчутного покращення результатів навчання та викладання. В ході першого зі семінарів виникла дискусія з питань: система професійної освіти та підвищення кваліфікації потребує культурного поштовху для покращення якості викладання та навчання; стратегічним пріоритетом для керівників у секторі підвищення кваліфікації є забезпечення сучасного навчання для співробітників і студентів; якісне викладання народжується з інновацій, що включає в себе ступінь експериментів, яке навряд чи відбудеться, якщо організацію надто контролювати тощо. Висновки семінару: професіоналізм повинен бути неодмінною умовою, що не створює перешкоди, а сприяє розвитку та постійній практичній адаптації студента та включає заохочення у вигляді стипендій та наукових досліджень. Головна ідея семінару: вчителі – це учні з великої літери [4]. Другий семінар (травень 2012 р.) залучив більш ніж 70 представників органів сектору підвищення кваліфікації: загальноосвітніх коледжів, організацій по забезпеченню роботи-навчання дорослих, спільнот підготовки та тренування керівників, керівників навчальних програм, вчителів, тьюторів, лекторів, студентів та учнів різного віку. Протягом дня учасників, яких було поділено на групи, залучали до яскравих і складних завдань, використовуючи експериментальну методику. Учасники працювали над творчими завданнями, вирішували питання, використовуючи власні ідеї. Висновки семінару сформовано у чотирьох пріоритетних напрямках: 1) побудова відносин учитель – учень – вимагає певної професійної підготовки і навички з боку вчителя; 2) створення ефективної спільноти вчителів – це обмін справжньою практикою, експериментами та невдачами, розгляд проблемних питань, а також

перспективних або ефективних інновації; 3) розвиток навичок учнів, студентів, викладачів та їх участі у навчальному процесі – що виходить за рамки простої голосової взаємодії й веде до справжнього спільного створення навчальних програм; 4) абсолютна прихильність та велика увага керівників в створенні основ сприяння, які зосереджено на викладанні і навчанні як першочерговому завданні. Одним із результатів семінару стало створення безкоштовного веб-ресурса з відповідними матеріалами [1]. Ще два семінари проведені на початку 2013 року зосередили увагу на те, яким чином професіоналізм може бути побудований спільно з роботодавцями. До цих семінарів було залучено: провідні науковці, керівники вузів, представники місцевих партнерських підприємств (local enterprise partnership – LEP) і учителі для того, щоб всебічно розглянути професійні потреби роботодавців Великої Британії [2; 5].

Дослідження, проведені в 2012–2013 роках, заклали основу для дослідження головної теми: поняття професіоналізму та підвищення кваліфікації, що було здійснено під час серії семінарів в 2013–2014 роках. Визначено, що ця тема розвивається на чотирьох рівнях: міжнародному та національному рівнях, на рівні вищого навчального закладу і рівні класу/майстерні. Кількість тем обґрунтовується виокремленням напрямків дослідження сектору підвищення кваліфікації та професійної освіти: автономія, людські відносини, реформа системи, партнерські та місцеві інтереси [2; 3; 5].

Видається доцільним проаналізувати чотири рівні дослідження питання підвищення кваліфікації та професійної освіти вчителів у Великій Британії.

На думку британського науковця А. Такета (Dr Alan Tuckett), президента Міжнародної ради з освіти дорослих Великої Британії, враховуючи невеликі результати у досягненні Цілей розвитку тисячоліття досить дивним є незначний інтерес міжнародної освітянської спільноти до питання професіоналізму в професійній освіті, [3]. Предметом дискусії науковець визначає дихотомію між акцентом на людському капіталі й акцентуванням на гуманізмі. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) у Великій Британії розвиває тенденцію залежності від «людського капіталу», а також аргументовано змушує до зосередження уваги дослідників на процесі підготовки та перепідготовки кадрів, вважаючи, що, відповідно до вимог Світового банку, забезпечення цього процесу приведе до бажаних результатів під час тестування якості професійної освіти. Проте сучасним дослідженням результатів професійної освіти та практики підвищення кваліфікації вчителів за межами Європи приділено недостатньо уваги.

Британський професор К. Споурс (Ken Spours) стверджує, що ми живемо в «нові часи», що характеризуються цифровими мережами та глобальним підключенням; вільними підприємствами і кооперативами; міжнародними радикальними соціальними рухами; жорсткістю й одночасно, співчуттям та благополуччям людей; «відносного» суспільства. У цьому контексті жодна з трьох встановлених моделей освіти (англо-саксонська, тихоокеанська та скандинавська) не повністю придатна для реалізації основних цілей освіти. Очевидно, що викладачі Великої Британії не є творчими або достатньо гнучкими, щоб реагувати на виклики нових часів. Професор К. Споурс (Ken Spours) пропонує підхід «потрійний професіоналізм», що допоможе змінити ситуацію у Великій Британії на краще. Під «потрійним професіоналізмом» він має на увазі здатність професіоналів бути експертами у своїй професії або предметній галузі; бути натхненними викладачами-дослідниками; мати можливість працювати з іншими соціальними партнерами, особливо з місцевими або регіональними. Цей підхід до професіоналізму можна охарактеризувати як демократичний, активний та результативний напрям підготовки, в основі якого є спільне здобуття знань і професійний розвиток, де керівництво розглядається як орган підтримки та заохочення [3].

Національний рівень. Професор Д. Вітті (Geoff Whitty) зазначив, що останні роки освіта Британії мала тенденцію до скорочення національного регулювання здобуття професії вчителя. У той же час такими організаціями, як Навчати вперше (Teach First) чи академіями, чи місцевими органами освіти створено ряд «брендів професіоналізму». Він

задався питанням, чи було це результатом політичного ідеології, або наслідком відмежування від стандартизованих національних систем на користь «малої системи». Цей постмодерністський підхід, на його думку, природно, приводить до почуття «безладу». Він зазначив, що ця тенденція помітна не тільки в Англії [4; 5]. Професор Д. Вітті (Geoff Whitty) стверджує, що більша різноманітність підходів до визначення професіоналізму буде продовжувати існувати залежно від того, який уряд перебуває при владі, а головне питання для вчителів буде формулюватиметься так: чи дерегулювання представляє «депрофесіоналізацію», або справжню можливість «репрофесіоналізації».

Зараз, за часів сучасної керівної партії у Британії, є потенціал, щоб відійти від управлінського професіоналізму до більш «демократичного» професіоналізму.

Рівень вищого навчального закладу. Викладачі М. Хант (Melanie Hunt) і Дж. Веббер (John Webber) приймали участь у трьох інспекційних перевірках Ofsted, під час яких вони вважали, що домоглися значних змін в процесі здобуття освіти в коледжі. Після злиття незалежних коледжів вони вказують на суттєві зміни щодо обмеження вчителів керівництвом, де ключовим інструментом покращення стану підготовки стала довіра до якості нового та розуміння реальної якості існуючого викладання і навчання. Визначено ключові поняття здобуття професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів на рівні вищого навчального закладу: цілісність, громада, прагнення, відповідальність й рівність тощо.

Рівень класу/майстерні. Британський науковець С. Пома (Sabrina Poma) виклала своє бачення так званої «мезобуферної зони» між політиками та професіоналами. Її висновки є основою ідеї, що фахівці у галузі підвищення кваліфікації та професійної освіти зацікавлені в політичній підтримці галузі професійної освіти, але ці фахівці відносяться до організацій «буферної зони» (Інститут навчання, Фонд освіти та підготовки, Ofsted, різні спілки, університети та групи педагогів), і їх не розглядають як органи чи установи, які можуть ефективно оскаржити або впливати на становлення цієї політики уряду. Крім того, політичні рішення щодо підвищення кваліфікації та професійної освіти вчителів часто виникають як «модель нестачі». Йдеться про вже виявлені проблеми або з коледжами, або з самими вчителями. Таким чином, відповідно до існуючої політики уряду не багато фахівців можуть бути названі професіоналами (один із п'яти), декількох можна назвати «висококваліфікованим фахівцями». До них можна віднести також кілька «активістів», які в опозиції до політики уряду. Деякі зі сучасних вчителів просто «пливуть на хвилі», очікуючи найближчим часом нові політичні рішення, інші «маніпулюють» або шукають способи обійти існуючу політику, або використати її в своїх цілях. Більшість є просто «компіляторами-перекладачами» з невеликим рівнем реальної участі у самому процесі реформування сектору підвищення кваліфікації та професійної освіти. Також є велика кількість студентів та вчителів, які вказують на урядову політику як головну причину, щоб кинути здобуття підвищення кваліфікації чи професійну освіту в цілому [5].

Висновки. Отже, як зазначають учасники семінарів, аналіз оглядів сучасних урядових ініціатив, дискусія про становлення професіоналізму у секторі підвищення кваліфікації та професійної освіти вчителів Великої Британії є відносно новою. Довіра, що базується на відкритій і прозорій політиці уряду на всіх рівнях освіти є ключем до розробки напрямів ефективного здобуття та вдосконалення професіоналізму. Розвиток справжнього професіоналізму вимагає значної і стійкої урядової підтримки та мотивації, що у Великій Британії розглядається професором А. Ходгсон (Ann Hodgson) як омріяна «золота нитка», що наскрізно проходить через всі організації та сектори підвищення кваліфікації та професійної освіти вчителів на всіх рівнях [5].

Література:

1. Great teaching and learning [Електронний ресурс] // 157 Group. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: www.157group.co.uk/.../great_teaching_and_learning_partnership.pdf.
2. It's about work...Excellent adult vocational teaching and learning. The summary report of the Commission on Adult Vocational Teaching and Learning [Електронний ресурс] // Commission on Adult Vocational Teaching and Learning. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: www.aoc.co.uk/sites/default/files/Its%20About%20Work.pdf
3. Leading learning and letting go: building expansive learning environments in FE. [Електронний ресурс] // Institute for Learning. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ifl.ac.uk/media/110498/leadinglearningandlettinggo.pdf>.
4. Professionalism in further education. Final Report. [Електронний ресурс] // The Independent Review Panel. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/422247/bis-12-1198.
5. Professionalism in further education. [Електронний ресурс]// the 157 Group, IfL and the IOE by the Institute for Learning – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ifl.ac.uk/media/.../Professionalism-in-further-education.pdf>

В статті розглядаються фактори становлення професійної освіти та підвищення кваліфікації вчителів, викладачів, лекторів Великої Британії на сучасному етапі. Проведено аналіз сучасних урядових ініціатив стосовно професійної освіти та підвищення кваліфікації у системі освіти Великої Британії. Визначено напрями довгострокового підходу до майбутнього системи професійної освіти та підвищення кваліфікації.

Ключові слова: професійна освіта, підвищення кваліфікації, Велика Британія, викладач, вчитель, лектор, тьютор, міжнародний рівень, національний рівень, рівень вищого навчального закладу і рівень класу/майстерні.

Гарарко В. І. Современные правительственные инициативы в профессиональном образовании и повышении квалификации учителей в системе образования Великобритании. В статье рассматриваются факторы становления профессионального образования и повышения квалификации учителей, преподавателей, лекторов Великобритании на современном этапе. Проведен анализ современных правительственных инициатив по профессионального образования и повышения квалификации в системе образования Великобритании. Определены направления долгосрочного подхода к будущему системы профессионального образования и повышения квалификации.

Ключевые слова: профессиональное образование, повышение квалификации, Великобритания, преподаватель, учитель, лектор, тьютор, международный уровень, национальный уровень, уровень вуза и уровень класса/мастерской.

Harapko V.I. Current government initiatives of further education and in-service training in the UK education system.

The article deals with factors of further education and in-service training in the UK today. An analysis of current government initiatives on vocational education and training in the UK education system. The directions of the long-term approach to the future of vocational education and training: the establishment of CAVTL – The Commission on Adult Vocational Teaching and Learning chaired by Frank McLoughlin (2013), and the establishment of new foundations to reform vocational education and training.

At the same time, there is established the new organization in the sector of vocational education and training the Education and Training Foundation caused by installation support and advanced vocational education, a key theme of which is defined professionalism of employees who are capable of self-reflection and constant self-improvement .

Keywords: professional education, training, UK, lecturer, teacher, tutor, trainers, four-level, international level, national level, the level of higher education institution and level of class/workshop.

Рецензент: Теличко Н. В., доктор педагогічних наук, доцент